

Torna el poder aràcnid

El proper Saló Internacional del Còmic de Barcelona li dedicarà una exposició; abans de l'estiu arribarà finalment el film que, convenientment retocat per evitar les novaiorqueses Torres Bessones, li renovarà la imatge; i enguany, a més, celebra el seu 40è aniversari. Spiderman, el superheroi grimpaire, està d'enhorabona: torna, amb nova embranzida, el poder aràcnid.

Ben poc s'assembla, el pobre Peter Parker, a la imatge de cap infal·lible superheroï. Ni tan sols quan es posa el seu vestit de treball i s'enfronta als dolents més dolents, als qui ho són de manera circumstancial o als qui, simplement, volen dominar el món, o destruir-lo. Spiderman és l'heroi amb problemes per antonomàsia, mai reconegut, incomprès, apallissat, perseguit pels mateixos a qui defensa o pels qui primer eren els seus amics i després se li converteixen en malfactors. Spiderman és, en definitiva, el model de superheroï que va fer triomfar Marvel dins del món del còmic.

L'home aranya va néixer als EUA aviat farà quaranta anys, l'estiu de 1962, a partir d'un disseny de Jack Kirby que Steve Ditko va desenvolupar i amb guions del ja mític Stan Lee. A la col·lecció "Amazing Fantasy" editada per Marvel no li sortien els números, l'intent d'atreure un públic adult tampoc no havia reeixit i semblava tenir els dies comptats. Ja que aquell número 15 de la col·lecció semblava que en seria el darrer, Lee va tenir la pensada de fer-hi alguna cosa diferent: un adolescent que deixaria el paper d'ajudant (com era el Robin que acompanyava Batman a la competidora D.C. Comics) per ser ja, directament, l'heroi.

El referent per a la creació del nou personatge el va treure Lee d'un heroi de la seva infantesa, The Spider, protagonista d'antics *pulps* (llibrets de paper de polpa de baixa qualitat) que vestia barret negre i colpejava malvats amb un característic anell amb "la marca de l'aranya". Sortosament, el guionista no es va escoltar les veus que li aconsellaven de bandejar la idea perquè, afirmaven, com tothom sap, que la gent detesta les aranyes. Li deien que, a més, el nom triat no era gens comercial i que la nova invenció estava, per tant, destinada al fracàs. Els augurs, però, no es van complir en absolut, les vendes van augmentar i l'editora no va trigar ni gens ni gaire a concedir al noiet grimpaire col·lecció pròpia. I Spiderman es va convertir en el còmic més venut de Marvel, el millor logotip de la factoria.

Un univers al marge. Amb la creació, l'any 1961, de "Fantastic Four",

Portada original de Ross Andru i Bill Everett en una altra col·lecció, el 1968.

s'encetava el que a partir d'aleshores s'ha conegut com l'univers Marvel, una espessa xarxa de superheroï, bergants i peripècies que s'interrelacionen entre ells per crear una mena d'història paral·lela on, a diferència del que passa en altres sèries del gènere, sí que hi ha temps i espai concrets (propis, però concrets), els heroï tenen memòries i rancúnies i van seguint la seva particular evolució. Després dels "Fantastic Four" (que, amb la Cosa, els germans Johnny i Sue Storm –igni l'un, invisible, l'altra– i l'elàstic Reed Richards –casat després amb la Sue–, esdevingueren la representació de la família per antonomàsia dins d'aquest heroic univers) arribaren The Incredible Hulk i Spiderman, Daredevil, Thor, The Avengers o els X-Men, entre molts, molts més.

Abans, però, de l'aparició d'aquest "univers", el món del còmic havia passat la seva particular travessia en el desert, de la qual no n'havia de sortir indemne. Des dels inicials *pulp* plens de detectius, aviadors, amazones i antiheroï misteriosos fins als *comic-books* que els havien de substituir, passada la Segona Guerra Mundial, i que canviaven els barrets de gairell i els textos llarguíssims pels vestits llampants més o menys estrofolaris i la imatge directa, Superman

s'ensenyoria dels quaderns d'histories dibuixades destinats, sobretot, a adolescents.

La guerra freda, l'era atòmica o la situació social van influir de manera decisiva en un camp, el del *comic-book*, que era producte de l'entorn que en consumia. La irrupció de la televisió es va convertir en una competència difícil d'afrontar (entreteniment instantani i encara més barat que els 10 centaus que aleshores podia costar un còmic) i la crisi econòmica va fer desaparèixer del mapa molts dels abans populars heroï emmascarats. Llevat dels aparentment incombustibles Superman i Batman, que van capejar el temporal, semblava que ja no havien de tornar els temps daurats dels *comic-books*.

Tal com explica Rafael Marín al seu llibre *Los comics Marvel* (Edición Global), van ser els anys cinquanta que van dur una perspectiva diferent: "Per una vegada, un editor de *comic-books* va saber estar d'acord amb els temps que corrien. Naixia així l'EC Comics, als títols de la qual hi tenien cabuda espectacular i efímera el terror morbós, la joventut, el futurisme, el primer refús a la guerra abans de Vietnam, el drama policíac i el crim sordid." La crítica al sistema i als mateixos convencionalismes del mitjà va ser massa per a una època marcada pel tenebrisme maccarthista.

La cacera de bruixes endegada pel senador Joseph McCarthy va tocar també de ple el *comic-book*. Una intensa campanya contra la seva "perniciosa influència" sobre el jovent van fer que les mateixes editorials acabessin dictant-se la censura. I va néixer el Comics Code Authority, un conjunt de regles i limitacions "morals" que encara avui dia segueixen les grans editores (Marvel i D.C. Comics) i que inclou un seguit de significatives prohibicions: res d'incloure vampirs, fantasmes o les paraules "horror" ni "terror" als títols de les revistes; res de tractaments favorables als "criminals" ni desfavorables –això sobretot– a la policia; res d'escenes considerades "obscenes" ni d'una utilització excessiva de l'argot. El codi autocensurat va ensorrar l'experiència d'EC Comics i va tallar de soca-rel un interessant camí creatiu. Tal com refereix Marín, "si

els còmics mai no s'han caracteritzat gaire pel rigor psicològic i la claredat de mirres dels seus protagonistes, en la dècada escassa que transcorre entre la mort de l'EC i el naixement de l'univers Marvel, els graus de pusil·lanimitat i poca qualitat artística van assolir cotes absolutes”.

No és Superman. I aleshores va arribar l'Spidey. Seguia el camí obert pels seus predecessors “marvelians” i n'esdevenia paradigma. Ja als anys seixanta, per afrontar l'èxit renovellat dels superherois que encapçalava DC, ara amb la fórmula grupal de The Justice League of America, Timely Comics (que després esdevindria Marvel) encarregava a Stan Lee la creació d'un grup de personatges que li fes la competència. I naixien The Fantastic Four. Amb ells, ja van fer acte de presència algunes de les característiques que havien de compartir els herois Marvel: eren just el contrari dels apol·linis rossos musculats herois a què s'havia acostumat el públic; usaven un llenguatge que vorejava els límits permesos pel trist Comics Code; es barallaven entre ells; vivien en escenaris absolutament reals (Spiderman, a Nova York); i, sobretot, es mostraven més o menys contradictoris en els seus sentiments —tenien sentiments!—, eren porucs, fins i tot, sense acabar d'oblidar, això sí, el seu decidit treball a favor de la humanitat i les bones causes en general —al capdavall, amb matisos i tot, es tracta de superherois.

“Superherois amb superproblemes”, destacava des de bon començament Stan Lee. I és que les creacions Marvel coincideixen en la seva marginació i persecució social dins de la ficció del seu particular univers. Mai no acaben d'estar lliures de problemes i sovint se'ls acusa, fins i tot, de les malvestats que combaten. I, encara que potser el lector desitjaria, de vegades, que davant de tanta injustícia el superheroï tanqués paradeta i engegués la humanitat a fer la mà, una mena de sentit de la fatalitat que el condemna, per obra i gràcia dels seus superpoders, a vetllar pel bé comú, el fa optar sempre, amb responsabilitat i resignació, per continuar amb les bones obres, malgrat tot.

Com a antítesi al reconeixement i l'admiració que desperta l'etern i invariable

Superman, un altre heroi que vesteix els seus mateixos colors, que, quan es treu la disfressa també treballa al món de la premsa i que, a diferència del kryptonian de la capa, sí que té problemes quotidians i, fins i tot, sentit de l'humor, irrompia amb força sense pretensions d'invulnerabilitat.

Poders aràcnids. Efectivament, ni tan sols quan es posa el seu teranyinós vestit adherent, no és invulnerable, Peter Parker. I aquesta és, d'alguna manera, la gràcia de la història, que facilita la identificació del lector amb les peripècies i els cataclismes del superheroi. "Et podria haver passat a tu", sembla que els diguin, dibuixants i guionistes, als adolescents àvids d'aventures. Tu podries ser aquell xaval solitari, estudiós i desnerit que passa a la història —a la historieta— quan el pica una aranya que, prèviament, havia quedat irradiada per un feix de partícules d'un accelerador nuclear. I ja se sap què passa en aquests casos: l'animaló, abans de morir, encomana superpoders (concretament, ho fan els seus "enzims radioactius amb components mutagènics" —sic—) i l'orfe tímid i marginat es converteix en Spiderman.

De primer, i molt d'acord amb els temps que corrien —i corren—, opta per aprofitar els dons per a la lluita lliure i els *shows* mediàtics: es fabrica un fluid especial amb textura de teranyina, un mecanisme per disparar-lo des de les mans i un vestit ajustat amb màscara incorporada, i triomfa a la televisió. Decidit com està a esdevenir una celebritat, no mou ni un dit per aturar un lladre que s'havia esquitllat als estudis. I aquí comença el drama, perquè, un cop a casa, trobarà el seu estimat oncle Ben mort pel lladre que havia deixat escapar. Des d'aleshores fa promesa solemne d'assumir la responsabilitat dels seus poders i es converteix en superheroi que s'haurà d'enfrontar als més diversos i estrambòtics superbergants.

Durant les "Secret Wars", al costat d'altres superherois Marvel, Spiderman va canviar de vestit. Després va resultar ser un ens alienígena.

L'aranya radioactiva li va donar, a Peter Parker, reflexos, força i equilibri extraordinaris, capacitat d'adherència a pràcticament qualsevol superfície i un "sentit aràcnid" que, si bé encara la biologia no l'ha descobert en cap aràcnid, a Spiderman li serveix per avisar-lo de qualsevol perill imminent amb una mena de formigueig al clatell. Com a arma i mitjà de transport (tipus liana de Tarzan, per exemple), l'Spidey fa servir el fluid de teranyina de la seva invenció, que transporta dins de cartutxos de níquel col·locats en un cinturó especial, que des del dispositiu llança-teranyines de les mans pot enviar a una distància de 18 metres i que, a més, és biodegradable (es dissol en cosa de dues hores, sempre que estigui en contacte amb l'aire).

Els problemes no el deixen de petja, a Peter Parker. "Pobre Peter Parker", li diu fins i tot el seu creador, Stan Lee. Sempre amb ben pocs recursos econòmics i responsable d'una tieta vídua (May), no troba cap altra feina per guanyar-se les garrofes que treballar venent fotografies d'ell mateix transmutat en Spiderman per al diari que es dedica a perseguir el superheroi. El *Daily Bugle* és un genuí representant de la premsa sensacionalista, dirigit pel més venjatiu, histriònic i egocèntric dels directors possibles, J. Jonah Jameson, que el temps ha

acabat fent entranyable. Val a dir que, a banda de subvencionar indirectament l'Spiderman que bescanta, Jameson també defensa, des del diari, tant els drets civils com els interessos dels treballadors.

De fet, si Spiderman no se salva dels problemes, tampoc no els estalvia als qui l'envolten: com a exemple de les desgràcies de la seva superprotectora, malaltissa i venerable tieta, podem explicar, succintament, que fins que li va arribar el descans etern el 1994, havia sobreviscut a una relació amb un ludòpata para-

lític, a una bomba atòmica, a un enverinament radioactiu —sempre és radioactiu— de la sang, a cosa de deu atacs cardíacs, i a gairebé un casament amb el malvat Dr. Octopus, entre d'altres calamitats.

Amb aquest panorama, no és estrany que tampoc en l'amor ho hagi tingut gens fàcil, el pobre Peter, si bé també és cert que el seu atractiu ha anat millorant amb el temps: primer, les noies de l'institut ni se'l miraven; després, Betty Brant, secretària del seu cap al *Daily Bugle*, el deixa perquè du una vida massa perillosa; i a la universitat s'enamora de Gwen Stacy, que mor durant una baralla entre Spiderman i el Green Goblin. Finalment (el darrer "finalment", ara per ara), fins i tot es casa amb una pèl-roja que fa de model i amb qui la tieta l'havia intentat embolicar molts anys enrere, Mary Jane.

En tot cas, si bé no acaba de ser del tot fàcil viure amb l'home aranya (sobretot perquè t'exposes a atacs d'individus absolutament poc recomanables), encara deu ser més complicat viure defensant el món mentre la teva ciutat et considera poc menys que un grillat manfàc emmascarat. L'Spiderman, però, és persistent.

Núria Cadenas